

Lausunto sosiaalihuoltolain muuttamisesta: kotiin annettava osavuorokautinen perhehoito osana varhaista tukea

Sosiaalihuoltolain uudistaminen ajoittuu tilanteeseen, jossa perheiden tuen tarve kasvaa samanaikaisesti julkisen talouden kiristyessä. Työttömyyden lisääntyminen, tuloerojen kasvu ja arjen kuormituksen kasautuminen heijastuvat suoraan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin. Nykyinen palvelujärjestelmä reagoi usein vasta, kun tilanteet ovat jo kriisiytyneet, mikä johtaa raskaiden ja kalliiden palvelujen erityisesti sijaishuollon käyttöön. Näin syntyy sekä inhimillisesti että taloudellisesti kestävä kehitys.

Lastensuojelun kustannusten voimakas kasvu osoittaa, että palvelurakenteessa on rakenteellinen ongelma. Sijaishuolto, erityisesti laitoshoido, on kallista ja usein pitkäkestoista, eikä se kaikilta osin tuota toivottuja pitkän aikavälin vaikutuksia. Samalla kansainvälinen vertailu osoittaa, että Suomessa laitoshoidon osuus on korkea ja perhehoidon osuus matalampi kuin monissa verrokkimaissa. Tämä viittaa tarpeeseen siirtää painopistettä perheperustaisiin ja varhaisempiin tuen muotoihin.

Lapsiperheille suunnattu kotiin annettava osavuorokautinen perhehoito tarjoaa merkittävän mahdollisuuden uudistaa palvelurakennetta. Sen keskeinen lähtökohta on, että tuki tuodaan lapsen ja perheen arkeen oikea-aikaisesti ennen kuin ongelmat kärjistyvät. Kotiin annettavassa perhehoidossa perhe saa rinnalleen sitoutuneen, koulutetun aikuisen, joka tukee sekä vanhemmuutta että arjen hallintaa. Tämä erottaa sen monista muista palveluista: kyse ei ole yksittäisistä käynneistä, vaan pitkäjänteisestä, luottamukseen perustuvasta suhteesta.

Suhdeperustaisuus on keskeinen tekijä tuen vaikuttavuudessa. Lapsen kehitykselle on olennaista, että hänen ympärillään on pysyviä, turvallisia aikuisia. Laitoshoidossa ihmissuhteet voivat katketa esimerkiksi organisaatiomuutosten, henkilöstövaihdosten tai yksiköiden sulkemisten vuoksi. Kotiin annettava perhehoito sen sijaan vahvistaa lapsen olemassa olevia kiintymyssuhteita ja tukee niiden säilymistä. Samalla perhe saa konkreettista apua arkeen, mikä voi ehkäistä tilanteiden eskaloitumista ja tarvetta lastensuojelun raskaampiin toimenpiteisiin.

Kotiin annettava perhehoito on myös kustannustehokas ratkaisu. Se voi vähentää sijoitusten tarvetta tai lyhentää niiden kestoja, mikä hillitsee merkittävästi palvelujärjestelmän kokonaiskustannuksia. Samalla perheen oma toimintakyky vahvistuu, mikä vähentää tulevaa palveluntarvetta. Näin saavutetaan sekä inhimillisiä että taloudellisia hyötyjä.

Palvelumuoto sopii luontevasti osaksi perhekeskusmallia, joka on jo vakiintunut hyvinvointialueille. Perhekeskukset kokoavat yhteen lapsiperheiden palveluja ja mahdollistavat matalan kynnyksen tuen. Kotiin annettava perhehoito täydentää tätä kokonaisuutta tarjoamalla intensiivisempää ja pitkäkestoisempaa tukea niille perheille, joiden tarpeet ovat suurempia, mutta joille ei vielä ole tarkoituksenmukaista tarjota raskaampia lastensuojelun toimenpiteitä. Lapsiperheille suunnattu kotiin annettava osavuorokautinen perhehoito voi toimia näin tärkeänä sillanrakentajana ennaltaehkäisevien palvelujen ja sijaishuollon välillä.

Järjestösektorilla on keskeinen rooli kotiin annettavan perhehoidon kehittämisessä ja toteuttamisessa. Järjestöillä on vahvaa osaamista varhaisessa tuessa, perheiden kohtaamisessa sekä joustavien toimintamallien rakentamisessa. Järjestöt voivat rekrytoida, kouluttaa ja tukea perhehoitajia sekä kehittää toimintaa asiakkaiden tarpeista käsin. Järjestöjen rahoitukseen kohdistuva epävarmuus uhkaa kuitenkin tätä työtä. Mikäli rahoitus ei ole pitkäjänteistä, myös toiminnan vaikuttavuus ja jatkuvuus vaarantuvat.

Kotiin annettavalla perhehoidolla on lisäksi myönteisiä työllisyysvaikutuksia. Toimeksiantosuhteinen perhehoito tarjoaa matalan kynnyksen mahdollisuuden työllistyä ja osallistua yhteiskuntaan. Se voi tarjota toimeentuloa henkilöille, joille perinteinen työmarkkina ei ole helposti saavutettavissa ja samalla tuottaa yhteiskunnallisesti arvokasta palvelua.

Edellä esitetyin perustein sosiaalihuoltolain uudistuksessa on tärkeää tunnistaa lapsiperheille suunnattu kotiin annettava osavuorokautinen perhehoito omana palvelumuotonaan ja vahvistaa sen asemaa osana varhaista tukea. Lainsäädännössä tulisi korostaa kotiin vietäviä, suhdeperustaisia palveluja ja siirtää painopistettä pois raskaista ja korjaavista toimenpiteistä. Kotiin annettava perhehoito tulisi integroida selkeästi osaksi perhekeskusmallia, ja sen toteuttamisen edellytykset tulee turvata koko maassa.

Samalla on varmistettava järjestöjen rooli palvelukokonaisuudessa sekä niiden toiminnan pitkäjänteinen rahoitus. Lisäksi on tärkeää panostaa perhehoitajien rekrytointiin, koulutukseen ja tukeen, jotta toiminta on laadukasta ja kestävä.

Sosiaalihuoltolain muuttaminen tarjoaa mahdollisuuden siirtää painopistettä ajoissa annettavaan tukeen, jossa perhe ja lapsen arki ovat keskiössä. Kotiin annettava perhehoito on tässä muutoksessa keskeinen ratkaisu, joka yhdistää inhimillisen vaikuttavuuden ja taloudellisen kestävyden.

Tuusulassa 26.5.2026

Perheenä perille hanketiimi

Anne-Maria Takkula

Ella Takkula

Kati Koskelo

Mona-Riikka Nyberg

Iida Koivuniemi

Heidi Tawast

